

ההזדהות האחרונה

הידות ופרפראות בענייני הפרשה

גיליון מס' 15

||| פרשת בא תשפ"ד |||

~ חידות ~

בגדר 'פושעי ישראל בגופן'

באיזה תפילין מדובר

חידה א': באיזה עיירה גדולה שכנה בית כנסת אחד ושמה נקבצו ובאו לו כל מיני אנשים, יהודים מכל העדות והחוגים של עם ישראל, מחובשי הכובעים השחורים (משלנו), ועד חובשי הכיפות הסרוגות למיניהם (בקיצור 'בית כנסת' הנקרא בלשונו שטיבלא"ד).

ובביהכ"ס הזה התחילו המניינים כבר משעת הבוקר המוקדמת ועד לשעות הקטנות של הלילה, ובפרט בשעות המוקדמות היו מתפללים שם אנשי עסקים בעלי היי-טק וכדו', ועוד אנשי עסקים קטנים למיניהם, ולאחר התפילה שוחחו ביניהם קצת על דא ועל הא, ובין המתפללים התפלל איזה אדם מוזר שהניח כל יום רק בית אחד מ'זוג של תפילין', וחבריו לא רצו להעיר לו ובכך יביישו אותו ברבים, אולם יום אחד פגש אותו איזה חבר במקרה באיזה סימטא שם מחוץ לביהכ"ס והעיר לו שלא מקיים מצות תפילין, אולם ההוא טען בפניו שהוא שאל בקשר לזה איזה רב חשוב והוא **פסק לו** שע"פ הלכה אין הוא נקרא פושע ישראל בגופן' איך יתכן?

תשובה: א. בפרשה (פיי"ג פ"ט) כתוב "והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך וכו"ו" דהיינו שהתורה מצווה אותנו להניח תפילין הן על היד והן על הראש.

והנה בגמ' (ר"ה יז.) מבואר שמי שיש בידו מחצה זכויות ומחצה עוונות, הקב"ה במידתו "ורב חסד" מטה כלפי חסד ומוציא אותם זכאים בדין אבל באופן שבתוך הימחצה עוונותי יש עוון שנקראים בגללו 'פושע ישראל בגופן' הם יורדים לגיהנם, ומבארת הגמ' מהו, ומשני – אמר רב 'קרקפתא דלא מנח תפילין'.

ב. ויש להסתפק באיזה אופן דיברה הגמ', ובאמת הגאון ר' נסים קרליץ זצ"ל צידד שהכל תלוי ב'תפילין של ראש', ובאופן שהניח של ראש בלבד אינו נכלל בכלל 'פושעי ישראל בגופן' אולם הגאון הגדול מרן ר' חיים קנייבסקי זצוק"ל אמר שמסתבר שאינו נחשב 'פושע ישראל בגופן' אא"כ לא הניח כלל וכלל תפילין אבל בהניח אחד מהם לבד, או של יד או של ראש אינו בכלל גדר זה.

ג. והגאון ר' שמאי גרוס שליט"א הטעים את דבריו, והביא שכן הוא פשטות לשון הטור (סי' ל"ז) שכתב "וכל מי שאינו מניח

הוא בכלל 'פושעי ישראל בגופן' ומשמע דדווקא ב'לא הניחן', את שני הבתים, אבלבהניח אחד מהם, ול'יש איזה בית אינו נכלל בגדר זה.

בגדר מהו 'עצם החיוב' במצות 'קידוש לבנה'

חידה ב': הימים הם כבר בעיצומם, ימי הפורים כבר קרבים ובאים וכל אחד מכין את ילדיו בקישוטים לכבוד הימים זה בקישוט זה וזה בקישוט אחר כדי שבבוא היום ביום הפורים יוכלו להתראות יפה אצל זקנם ויוכלו לחגוג איתם בשמחה ובצהלה.

אולם החסידים האמיתיים היו עסוקים אז בדברים אחרים לגמרי, בהכנות רוחניות לימי הפורים זה בספר הקדוש "קדושת לוי" וזה בספר הקדוש "נועם אלימלך" והכל היה בכדי לזכך ולקדש ולטהר את עצמם לימי הפורים הנשגבים והקדושים האלו, ובהגיע ליל הפורים כולם נקבצו ובאו להם להיכל רבם הקדוש בכדי לשמוע ממנו מקרא מגילה ובכך יזכו להתעלות רוחנית גבוהה, ונקדים לזה דבר אחד שבאותו חודש היה חודש של גשמים, חודש שירדו בו גשמים מרובים, כדי לרוות את הארץ, ולא זכו בחודש זה עדיין לקדש הלבנה כתיקנה, ופתאום באמצע 'קריאת המגילה' נכנס ובא לו אחד מהחסידים הגדולים לביהמ"ד ואמר להם 'רבותי – אפשר עכשיו לקדש הלבנה' – כי הלבנה יצא במלואה, מיד כל העם יצאו עם רבם כדי לקיים ברוב שמחה ודביקות מצות 'קידוש לבנה', וכשיצאו וראו את הלבנה קידשו אותה ונכנסו בחזרה לביהמ"ד לשמוע הלאה את קריאת המגילה, אולם אצל אחד מהחסידים קריאת המגילה היה עבודה נשגבה עד מאוד, אחד מהחסידים לא היה מסוגל באמצע הקריאה לצאת בשביל זה, ואח"כ לקראת סוף הקריאה אמרו לו שעכשיו נתגלתה עוד פעם הלבנה ואתה יכול לצאת ולקדש, וכשבא לפני רבו לשאול אותו

אם יכול לצאת, פסק לו רבו שאינו יכול לצאת, אולם הוא שאל בחזרה לפשר ההיתר של יציאת רבו באמצע קריאת המגילה, ענה לו רבו, כל החסידים היו חייבים לצאת ולקדש ואתה אינך חייב – איך יתכן?

תשובה: א. בפרשה (פיי"ב פ"ב) כתוב "החודש הזה לכם ראש חדשים", ומהו 'החודש הזה' אומר רש"י הקדוש וז"ל "הראהו לבנה בחידושה ואמר לו כשהירח מתחדש יהיה לך ר"ח". עכ"ל.

הנה יש לעיין ביסוד המצוה, האם חייב אדם לראות את הלבנה כדי לקדשה או שמא כל עוד לא ראה את הלבנה בחידושה אינו חייב לקדשה.

ב. ובאמת כבר נחלקו גדולי האחרונים בשאלה זו, דהנה בשו"ת 'נודע ביהודה' קמא (או"ח סי' מ"א) כתב לגבי ציבור שעמד באמצע קריאת המגילה כאשר באו להודיע שרואים את הלבנה ואפשר לברך עליה ופסק להפסיק מקרא מגילה ויקדשו את הלבנה ושוב ישלימו את המגילה, ואפשר לומר בדעת הנוב"י דסבר דאין הראייה מחייבת אלא מאפשרות, אולם משעה שנראית הלבנה מחוייבים כו"ע לקדשה ולהשתדל בראייתה ע"מ לקיים מצוה זו, אך עפ"י הנראה נקטו הגאונים שחלקו עליו דכל עוד לא ראה (הוא) את הלבנה לא נתחייב לברך עליה.

ג. ולפי זה מעשה שהיה כך היה שבחסידות הזאת התחילו בשעה מאוחרת את קריאת המגילה, ורוב החסידים וגם רבם הגדול, מקודם שבאו ראו את הלבנה כשהציץ מבעד לאיזה ענן אולם הסתתר בחזרה בעננים וממילא לא יכלו לקדש, ומשבא האחד להודיע להם שעכשיו נתגלה הלבנה בשלימותה היו צריכים לילך ולקדש כדי לצאת ידי המצוה למפרע, אבל החסיד הזה מכיוון שלא ראה את הלבנה כלל קודם ביאתו לביהמ"ד ממילא לא נתחייב בזה.

פרפראות פר' בא

בעצם הכרת הטוב להבורא ית"ש ואף בדברים שאינם נראים לעין

החיבה התמקדו בתחילה רק בו, וגם מאוחר יותר כשכבר ישנם עוד אחרים אחריו **חיבת הראשונות לא פגה**, ובכך שהוא מקדש את ה"ראשית" הזו לשמים הוא מכריז בכך בפומבי את עומק אמונתו וכניעתו להבורא ב"ה, מכאן ואילך האדם חי בתחושה מתמדת שהקב"ה הוא **מלך העולם** ואנחנו עבדיו השומעים בקולו וסרים למשמעתו.

ובמסגרת זו משתלבת גם **מצוות קידוש הבכורות** של האדם והבהמה. בכורות אלו הם היקרים לאדם יותר מכל אלו שיבואו בעקבותיהם **ודווקא אותם** הקב"ה מצווה להקדיש כביטוי של **הכרת הטוב** להשי"ת שהעניק לו את פרי בטנו ואת ולדות בהמתו, **וע"י כך יתחזקו קשריו הרוחניים עם הבורא ויוסיף אומץ בעבודתו בקודש**.

וכמוכן שבכך יתחזק אצלו חובת 'הכרת הטוב' להכיר בחסדי השי"ת קטן כגדול שעושה עמו.

ובענין זה רציתי להביא מעשה נפלא שסיפר **הגאון ר' נתן גשטטנר זצ"ל** מה ששמע מאחד מחסידי בעלזא הר"ר אליעזר לנדא ז"ל, שבזמן המלחמה התגורר בפולין ודאג למחבואו של הרה"ק **מהר"א מבעלזא זיע"א**, והרה"ק מבעלזא היה רשום בפנקסי הרשעים הנאצים ימ"ש בפולין כאילו הוא עובד ב'בית חרושת' שלו, וכשנכנסו הרשעים ימ"ש לפולין נמלט ר' אליעזר להונגריה עם הרבה זיופים של דרכונים, וכשנכנסו הרשעים ימ"ש לפולין נמלט ר' אליעזר להונגריה עם הרבה זיופים של דרכונים, וכשהגיע לתחנת הרכבת המרכזית שם רצה לקנות 'כרטיס נסיעה' ברכבת המקומית אבל לא ידע את השפה המדוברת ופחד שמא ירגישו בזה התושבים ואז יחשדו בו שהוא מרגל או עריק מהצבא.

ופתאום הוא הבחין בהגאון ר' עמרם גשטטנר זצ"ל (אביו של ר' נתן) שהתהלך בתחנת הרכבת ניגש אליו ביקש ממנו שיעזור לו לקנות כרטיס, ולאחריו כששניהם התיישבו ברכבת שאל ר' עמרם זצ"ל לשמו, והשיב ששמו אליעזר לנדא, והג"ר עמרם זצ"ל **פתאום חוורו פניו** ולא יכול היה לדבר, וכששאלו ר' אליעזר לפרש הדבר, סיפר לו הג"ר עמרם שיום אתמול בחלום הלילה הגיע אליו **כ"ק אדמו"ר מהר"א מבעלזא זצ"ל** וביקש ממנו שאם ימצא הבוקר יהודי בשם **אליעזר לנדא** שידאג להצלתו **ויעזור לו בכל מה שביכולתו**, והנה עכשיו שמצא אותו הוא שמח מאוד על שזכה לקיים את הוראת רבו הרה"ק מבעלזא זיע"א.

וסיים הגאון ר' נתן גשטטנר זצ"ל, רואים מכאן שני דברים. א. שהרה"ק מבעלזא שהיה בחיים טרח לשלם לו טובה תחת טובה. ב. רואים מכאן את גדלותו של הרה"ק **מבעלזא** שנגלה לאחד אף בחלום הלילה כדי להכיר טובה למי שעזר לו.

ומכאן אנו למדים חובת הכרת הטוב עד היכן היא.

א. ערב צאת ישראל ממצרים נצטוו משה רבינו ע"ה להורות להם מספר מצוות שקשורות מהותית ליציאה הגדולה ולשרשרת המאורעות הכבירים שנתלו עמה.

בין המצוות שנצטוו בני ישראל באותה שעה היתה כמוכן מצוות זביחת ואכילת קרבן פסח שהיתה בשעתו **הצעד הראשון** לקראת הגאולה. חז"ל הסבירו (הובאו דבריהם ברש"י יב, ו) שבשעה שהגיע זמנם של ישראל להיגאל ממצרים עדיין הם היו בבחינת "ערום ועריה" באשר לא היו בידיהם מצוות להתעסק בהם כדי שיגאלו, לפיכך נתן להם הקב"ה את מצוות דם הפסח והמילה שהם היו הפתח **הראשון** שפתחו ישראל כדי לזכות בגאולה.

עוד מצוה יחודית התווספה לעם ישראל באותה שעה היא **מצות קידוש הבכורות**, שגם אותה קושרת התורה בענין מצרים, ומקרא מלא דיבר הכתוב בנידון זה דכתיב "כי לי כל בכור ביום הכותי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי לי כל בכור בישראל מאדם עד בהמה", ומה כתוב אחריו "קדש לי כל בכור, פטר כל רחם שבני ישראל לי הוא" (שמות יג, ב), ואומר רש"י על הפסוק, מהו 'לי הוא', ומבאר רש"י וז"ל **"לעצמי קניתיים** על ידי שהכיתי בכורי מצרים".

ב. גדולי הראשונים ציינו שמצוות קידוש הבכורות מצטרפת לשרשרת ארוכה של מצוות, והימכנה המשותף שבכולם הוא הצגת קידוש ה"ראשית" וכגון: התרומה, הביכורים והחלה. וכן כתב בענין זה בעל ה"חינוך" (מצוה יח) וז"ל **"משורשי המצוה שרצה השי"ת לזכותנו לעשות מצוה בראשית פרי, למען דעת כי הכל שלו**, ואין דבר בעולם רק מה שיחלק לו השי"ת בחסדיו,

ויבין זה **בראותו** כי אחר שיגע אדם כמה יגיעות וטרח כמה טרחות בעולמו והגיע זמן שעשה פרי **וחביב עליו** ראשית פריו כבבת עינו **מיד** נותנו להקב"ה ומתרוקן רשותו ממנו ומכניסו לרשות בוראו".

לפנינו **קו מנחה ראשי** העובר כחוט השני בהרבה ממצוות התורה. עולמנו עולם המעשה הוא ובו הושתל האדם לעסוק ולפעול בכל מיני דרכי השתדלות. כיוון שעל האדם לטרוח ולעמול עלול להיווצר מצב שבו הוא ישגה בדמיונות כאילו כוחו ועוצם ידו הם עשו לו חיל, התורה צפתה זאת והזהירה שכתוצאה מה"התרכזות" בכוחי ועוצם ידי אזי "ושכחת את ה' אלקיך" וכו' "ויש בכך פגיעה כמורה ביסודות האמונה.

לפיכך הורתה התורה שעל האדם להקדיש את "ראשיותו, **קודש לה'**, צעד זה מביע את ההכרה העמוקה שלא האדם הוא העושה חיל **אלא הקב"ה** שהוא **בעל הבירה**, הוא שהצליח את דרכו.

בואו נתבונן קצת **במהות** המצוה הזאת, הרי דבר ידוע הוא שמכל העניינים שיש לאדם, **החביב** לו ביותר הוא **דווקא הראשון**, אליו היו העיניים צופיות עד שהגיע, וכל רגשות

מכתבים למערכת

מכתב חיזוק עבור הגליון

מהרב הגאון בעמח"ס גם אני אודך שליט"א

ב"ה מוצש"ק לסדר "ויקם מלך חדש" תשפ"ד

והנה חדש ר"ת ח'דוותא ד'אורייתא ש'לימות רמז זה לעומת זה אם רוצים להינצל מכל המלכים החדשים של פרעה, והסט"א (כידוע פרעה רומז ליצה"ר ראה בספה"ק נועם אלימלך ריף פ' בשלח ועוד) אז צריך להתחדש בתורה תמיד, והנה עתה רואים חדש גליונות הפלאים "חדוותא דאורייתא" השלמים ממש בעיון ובקיאאות בחן ויופי ממש עונג שבת יהיה למי שמעיין בזה בשבת ומה שזוכה לעיין בזה בער"ש "יקיים טועמיה חיים זכו" בזמנים הללו כשמכל צד ובפרט מהצפון ודרום עומדים רח"ל אויבינו ומנסים בכל מיני דרכים להזיק לישראל, ובזכות הגליונות המלאים חידושי תורה יקרים והרי תורה מגינא ומצלא לעולמים נזכה לישועה השלימה בב"א.

*בברכת כהניס באהבה כשתירת
אח"כ הכהן רבינוביץ
אח"כ גם אני אודך וברכס יוסף החכם על האושרים*

ברכת מזל טוב נשגר בזה

קדם מעלת כקש"ת הגאון הצדיק

האדמו"ר מקאשוי שליט"א – בית שמש

לרגל נישואי הבן המו"מ בתוי"ש החתן הרב **מנחם מענדל שליט"א**
ויהא רעווא מן שמיא שמשמחה זו יושפע שפע שמחות ורב טוב ויזכו לראות דורות ישרים ומבורכים
הממשיכים בדרך אבותיו הקדושים שושילתא דדהבא. זי"ע אכ"ר

ברכת מזל טוב

לידידנו נדיב הלב איש החסד

הרה"ח **יצחק מאיר קרניאול שליט"א**

לרגל נישואי הבת תחי

יה"ר שיזכו לבנות בית נאמן בישראל

ואך ששון ושמחה ישמע באהליכם תמיד. אכ"ר

עורך הגליון הב' **מדדכי ברוך גייגר** נ"ו
נר"ב בישיבת "אור תורה" בי"ב

להערות והתובות, בכל: 0534199289